

Bölcészdoktori értekezés tézisei

Wass Albert erdélyi korszaka
1923-1944

Írta:
Balázs Ildikó

Nyíregyháza
2008

Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Jelen dolgozat az erdélyi korszakban, az 1923-1944 között megjelent műveket vizsgálja, bár a szerző eredeti szándéka szerint Wass Albert író műveinek teljes bemutatását tűzte ki célul. Ennek a feladatnak a kutatás és az adatgyűjtés máris határt szabott. Kiderült ugyanis, hogy az író teljes életművének bemutató-elemző feltárása messze meghaladja egy doktori disszertáció terjedelmi lehetőségeit.

A kutatást 2002-ben kezdtük el, rá egy évre ugyancsak Wass Albert írói munkásságának bemutatására vállalkozott doktori értekezésében **Szücsné Harkó Enikő**. A munka - bár vázlatosan villantja fel az életmű kiemelkedő darabjait -, jelentősen megnövelte a kutatási anyagot. A harmadik körülmény, mely a szerzöt arra készítette, hogy csupán egyetlen, ám nagy pályaszakasz vizsgálatára szorítkozzon, a rendelkezésre álló szakirodalom minősége volt. A disszertáció appendixeként szaporodó, majd a 2004-ben önálló könyvként megjelent *Wass Albert életmű-bibliográfia 1923-2003* anyaga ugyanis esetlegessé vált az emigráció szakaszának kutatásakor, összegyűjtésekor. Mivel a szerző többnyire hazai gyűjtemények, elsősorban az Országos Széchényi Könyvtár, a Debreceni Egyetem Nemzeti Könyvtára, a szegedi Vasvári-gyűjtemény, a sárospataki Református Kollégium Gyűjteményeinek Könyvtára és a Nyíregyházi Főiskola Bóka-gyűjteményének anyagát vehette kutatási célból igénybe, a bibliográfia szerkezetén is megmutatkozik, hogy az erdélyi korszak bibliográfiája teljesebb, megbízhatóbb, mint az emigrációé, mely további felfedezések terepe. A Wass család, valamint az író első feleségének, Eva Wass von Czege, született Eva Siemers hamburgi hagyatékának fokozatos feltárása során újabb és újabb művek látnak napvilágot. Az erdélyi korszak anyaga javarészt feltárássra került elsősorban **Nagy Pál** (Marosvásárhely), **Bakó Endre** (Debrecen), a *Kráter Műhely Egyesület* (Pomáz), **Bayer László** (Budapest), **Vincze Piroska** (Debrecen), **Simó József** (Budapest), **Danis István** (Gödöllő) és mások munkássága eredményeképpen.

Az alkalmazott módszerek vázolója

A vizsgálat módszere az anyaggyűjtés, a forrásmunkák intenzív számbavétele a bibliográfia elkészítésével, ezzel párhuzamosan tanulmányok írása - az egyes művek elemzése: tematikájuk, szervező elemeik, motívumrendszerük vizsgálata -, majd újabb információk betagolása és a szintézis. A dolgozat egyik nehézségét a bőséges recenzióanyag számbavétele jelentette. A *Csaba* című regényről például több mint negyven bemutatást, elemzést kellett figyelembe venni. Egy német nyelvű *Csaba*-recenzióban elejtett kijelentés nyomán keletkezett a német rövidpróza-fordításokról szóló fejezet. További nehézségként jelentkezett a folyamatos Wass életmű-kiadás, mely a mai napig újabb és újabb műveket tár fel.

A szerző nem vállalkozott életrajzi háttér felvázolására, mindössze bizonyos, az életmű minőségét meghatározó mozzanatra kívánja felhívni a figyelmet.

A dolgozat a következőképpen tagolódik: versek, elbeszélések és regények bemutatása - e három fejezetben foglalható össze az erdélyi korszak. Mivel elsősorban regényírókat vizsgálunk, túlsúlyba került a regényekről szóló fejezet. A (szak)cikkek és esszék elsősorban az író későbbi pályaszakaszára jellemzőek, ezért az erdélyi korszakban felbukkanó néhány ilyen jellegű írást betagoltuk az *Elbeszélések* fejezetbe, hasonlóképpen a pályakezdő kórusdrámát a *Versek* fejezetbe. Az *Erdélyi arisztokrácia múltja, jelene* című

regényfeldolgozó alfejezet tartalmazza a tematikusan ide kapcsolódó *Tavaszi szél* című színművet.

A szerző a kutatást folyamatosan végezte a művek feltárásával párhuzamosan. A disszertáció egyes fejezetei megjelentek a *Confessióban*, a *PoLiSzb*ban, a *Kazinczy Ferenc Társaság Évkönyveiben*, elhangzottak előadás formájában (Győr, Nyíregyháza, Sárospatak), könyvbemutatókon (Beregszász, Budapest). A Wass-életmű iránti kezdeti lelkesedés a szerzőt számos recenzió írására készítette, melyek az *Erdélyi Naplóban* és a marosvásárhelyi *Műszában* láttak napvilágot. A kezdeti lendületet fokozatosan felváltotta az objektívebb megközelítés, a megfontoltabb értékelés. Ezzel magyarázható, hogy a Wass-életmű darabjairól a korábbi években megjelent írások kijelentéseinek valóságtartalmát pontosítani kellett, így a dolgozat anyagának egybehangolásakor bizonyos kijelentések, megállapítások érvényüket veszítették.

Az eredmények tézisszerű felsorolása

Wass Albertet az egyik legígéretesebb tehetségként tartotta számon a két világháború közötti romániai magyar irodalom. Írásainak értékére már legelső kritikusan is felhívták figyelmet.

A dolgozat három fejezetben ismerteti erdélyi korszakának műveit: *Versek (1924-1934)*, *Elbeszélések (1923-1944)* és *Regények (1935-1944)*.

Versei (zsengei és két verseskötete: *Virágtemetés* és *Fenyő a hegytetőn*) borongós, mélabús hangulatúak. Ezekben körvonalazódik motívumrendszere, írásainak szervező elemei: a kék hegyek-motívum, a romboló ember, a csónak-, (vezér)csillag-, fenyő-, fa-, tető-, templom- és harang-motívum, valamint a látó ember és krónikás - mint írói szerepvállalás, önkifejezés.

A líráról prózára való műfajváltás küszöbén kórusjátékot ír *A temető megindul* címmel.

Elbeszélései a századforduló rövidpróza-hagyományának jegyében fogantak. Lélekrajzi reflexiók, helyzetjelentések egy-egy hangulatról, melyet az otthon, a mezőségi táj és az elmúlás gondolata ébreszt. 1931-től szinte csak rövidprózákat ír. 1936-tól a helikoni munkaközösség tagja, s az *Erdélyi Helikonban* publikált elbeszélései már az érett író jegyeit mutatják. Rövidprózáit több erdélyi és anyaországi lap közölte - még német nyelven is. A *Sorsvállalás*, a *Vaddisznós Jákob*, az *Udvarház a dombon* és *A kenyér útja* című elbeszélések jeles alkotások.

A titokzatos őzbak című kötetében megalkotja sajátos hangulatú, sejtelmes-borongós írói világát. E lírai novellák önéletrajzi vonatkozásúak. Életművének szervező elemét, a vadászatot és az őz-motívumot helyezik fókuszba.

A *Tavak könyve* a magyar gyermekirodalom értékes darabjaihoz sorolható, s egyben felnőttek által is olvasható, filozófiai mélységű könyv. A természet szépségeire, gazdagságára irányítja az olvasó figyelmét. A Mezőség e könyv révén a magyar irodalom helyszíneit gazdagítja.

Regényeit tematikus csoportokra osztva vizsgáltuk. Az első egység *Az erdélyi arisztokrácia múltja, jelene*: a *Farkasverem*, a *Mire a fák megnőnek*, *A kastély árnyékában* című regények, illetve egy, az utóbbiakhoz tematikusan kapcsolódó színmű, a *Tavaszi szél* tartozik ide. A *Farkasverem* meghozza a fiatal író számára az elismerést. A Mezőség egy iszapban fuldokló ember, a főhős metaforája. A *Farkasverem* cím pedig életcsapda.

A *Mire a fák megnőnek* és *A kastély árnyékában* történelmi családregény-dilógia, mely két nemzedéken át követi a Varjassyak történetét. A *Mire a fák megnőnek* cselekménye a levert forradalom utáni önkényuralom idejét örökíti meg, *A kastély árnyékában* már a

kiegyezés utáni Ausztria-Magyarország részeként létező Erdélyről ad hírt. Mindkét regényben azt vizsgálja, hogy a nemesség alkalmas-e országot irányítani. Nemleges válaszát a történelem eseményeivel támasztja alá.

Erdélyi korszakából egyetlen színműve ismert, mely eszmei folytatása regénydilogiájának: a *Tavaszi szél*, melyben széles társadalmi, történelmi képet fest. Művét átítatja népe iránti szeretete, féltése.

A regények második csoportja a *Romantikus múltidézés* címet kapta: ide tartozik a *Csaba* és a *Vérben és viharban* című regény, melyek a Csaba-mondát dolgozzák fel. A *Csaba* új utat jelöl ki, Wass Albert későbbi lebilincselő cselekményvezetése, feszültségkeltő eszközei ebben a regényben mutatkoznak meg először. A *Vérben és viharban* című kisregény helytállásból mutat példát.

A jelenkori történelem forgatagában alcím alatt a *Jönnek!* című irodalmi riportkönyvet tárgyaljuk. Erős érzelmi töltésű mű, melyet a narrátor folytonos jelenléte, illetve a líraiság emel ki a publicisztikai műfajcsaládból. Két nap egybefüggő történetek füzére: a románok kivonulása Erdélyből és a magyar csapatok bevonulása, miközben a tudósító saját faluja, Szentgotthárd lakosságáról is beszámol.

Utolsóként tárgyalt kisregénye, az *Egyedül a világ ellen* nevelődés- és fejlődésregény, akárha **Grimmelshausen** *Simplicissimusa* kelne életre erdélyi keretben.

Wass Albert erdélyi korszakában prózaíróként alkotott maradandót. A *Farkasverem* erőteljes nyitány a regényírói pályán. Az 1940 januárjában a szerzőnek ítelt Baumgarten-díj is e műnek és rövidprózáinak köszönhető. *A titokzatos őzbak*, a *Jönnek!* és a *Mire a fák megnőnek* című műveket emeljük ki az erdélyi korszak jeleseiként. Wass Albert a romániai magyar, valamint az emigrációs magyar irodalom kiemelkedő alakja, s az egyetemes magyar irodalom feltétlenül megismerésre méltó képviselője.

A szerzőnek az értekezés tárgyából megjelent publikációi

Önálló kötet:

- ◆ *Wass Albert életmű-bibliográfia*. Szerk. BALÁZS Ildikó. Pomáz: Kráter Műhely Egyesület, 2004. 208., www.krater.hu
 - ◆ - -, Balázs Ildikó. *Wass Albert életmű-bibliográfia, 1923-2003. Pomáz, Kráter Műhely Egyesület, 2004. 208 p. 20 cm.* = *Új könyvek: könyvtárak állománygyarapítási tájékoztatója*. Budapest: Könyvtárellátó, 2004/15. 122.
- ◆ *Wass Albert életmű-bibliográfia*. Szerk. BALÁZS Ildikó. In Wass Albert Életműve DVD. Arcanum Műhely Kft.; Kráter Műhely Egyesület, 2005, www.krater.hu
- ◆ **Társ szerző önálló kötetben:**
- ◆ *A nagy íróvá érés kora - Az otthon kötelékében 1924-1944*. In: RAFFAY Ernő - TAKARÓ Mihály - VEKOV Károly, *A gróf emigrált, az író otthon maradt. Wass Albert igazsága*. [s. l.]: Szabad Tér - Czegei Wass Foundation, 2004. 93-145.
 - ◆ - -, *Könyv Wass Albert igazságáról*. = Magyar Nemzet online, (2005. január 19).
 - ◆ Nagy Katalin, *Könyv Wass Albertéről*. = Magyar Rádió online, (2005. január 19).
 - ◆ Nagy Katalin, *Wass Albertéről történész szemmel - új tanulmánykötet az erdélyi íróról*. = Magyar Rádió online, (2005. január 19).
 - ◆ Pósa Zoltán, *A gróf emigrált, az író otthon maradt*. = Magyar Nemzet, LXVIII/16. (2005. január 18).
 - ◆ Bagoly Zsolt, *Trianon revíziója és Wass Albert átértékelése. Beszélgetés Raffay Ernő Trianon-kutató történésszel*. = Erdélyi Napló, XV/4. (2005. január 25); másodközlés: *Raffay Ernő: Nem zárható ki*

Trianon revíziójának elképzelése. Beszélgetés a történészprofesszorral Trianonról és Wass Alberttről. = erdely.ma - Múltidéző, (2005. január 26).

- ◆ Makkay József, *A közöttünk élő Wass Albert.* = Erdélyi Napló, XV/6. (2005. február 8).
- ◆ Márkus Béla, *Két könyv Wass Albert emlékezetére.* = Irodalmi Jelen (Arad). Szerk. ORBÁN János Dénes, (2005. augusztus). www.ij.nyugatijelen.com
- ◆ *Adjátok vissza a hegyeimet!; Két levél; Minden csillag Zágon felé mutat; Wass Albert-domborművet avattak Debrecenben; Wass Albert élő emléke Miamiában [társ szerző: Lukácsi Éva]; Várdy Béla történész professzor Wass Albertre emlékezik; Hol áll a Wass Albert-ügy? In: Wass Albert utóélete. Isten kenyere. A sajtó tükrében 1998. február - 2004. október.* Szerk. TURCSÁNY Péter. Pomáz: Kráter Műhely Egyesület, 2004. 107-111; 119-125; 153-155; 181-184; 284-293; 293-199; 358-362.; korábbi közlések ld. fent.
 - ◆ Sylvester Lajos, *Nagy emberek nagy vihart kavarnak. Wass Albert utóélete - a sajtó tükrében.* = PoLiSz, 80. (2004. december - 2005. január). 36-38.
 - ◆ Márkus Béla, *Hozsanna néked, Wass Albert? - Két dokumentumkötet margójára.* = Kortárs, 49/3. (2005). 114-128.
- ◆ *Változatok az erdélyi román földosztásra; Wass Albert első pályaszakaszának elbeszélései; Adjátok vissza a hegyeimet!; „Jó és érdekes életem volt”; Wass Albert istenkeresése; Zsoltár és trombitász mellett; Hol „lakott” a funtineli boszorkány?; Wass Albert külhoni visszhangja; Műsorról levett nemzeti fájdalom [társ szerző: LUKÁCSI Éva]. In: Wass Albert emlékezetére: a kő marad... Szerk. TURCSÁNY Péter. Pomáz: Kráter Műhely Egyesület, 2004. 44-60; 81-152; 271-275; 296-300; 307-331; 337-344; 395-412; 413-419; 522-528.; korábbi közlések ld. fent.*
- ◆ *Wass Albert antológiákban (1940-1944).* In: *Wass Albert. Sors és pálya.* Szerk. NAGY PÁL. Székelyudvarhely: Erdélyi Gondolat, 2005. 62-71.; korábbi közlés: = PoLiSz, 75. (2003. február-március). Szerk. TURCSÁNY Péter. 67-73.; www.krater.hu
- ◆ **Tanulmányok periodikában:**
- ◆ *Két levél: adalék egy készülő Wass-monográfiához.* = PoLiSz, szerk. TURCSÁNY Péter, 69. sz. (2003. február-március). 63-66.; másodközlés: Múzsza, 592. sz.: Népujságmelléklet (Marosvásárhely), LV/124. (2003. május 31). 2.; Múzsza, 593. sz. LV/130. (2003. június 7). 2-3.
- ◆ *Hol „lakott” a funtineli boszorkány? A Kunyhó a Komárnyikon című regény nyelvi világa.* = PoLiSz, szerk. TURCSÁNY Péter, 70. sz. (2003. április-május). 61-72.; www.krater.hu
- ◆ *Wass Albert istenkeresése.* = Confessio, szerk. TENKE Sándor, 2. sz. (2003). 22-36.; rövidített másodközlés: = *Új Kezdet. Református folyóirat* (Marosvásárhely), szerk. FÜLÖP G. Dénes, IV/8. (2003. augusztus). 5-7.; www.krater.hu
- ◆ *Sorsvállalás: Wass Albert első pályaszakaszának elbeszélései antológiákban (1931-1940).* = PoLiSz, 73. (2003. október-november). Szerk. TURCSÁNY Péter. 55-68.; www.krater.hu
- ◆ *Hűség bilincsében: Wass Albert első pályaszakaszának elbeszélései (1928-1944).* = Confessio, szerk. TENKE Sándor, 4. (2003). 51-72.
- ◆ *Sorsvállalás 2.: Wass Albert antológiákban - a háború idején (1940-1944).* = PoLiSz, 75. (2003. február-március). Szerk. TURCSÁNY Péter. 67-73; www.krater.hu; újraközlés: *Wass Albert antológiákban (1940-1944).* In: *Wass Albert. Sors és pálya.* Szerk. NAGY PÁL. Székelyudvarhely: Erdélyi Gondolat, 2005. 62-71.
- ◆ *Részletek Wass Albert portréjához: beszélgetés Várdy Béla pittsburghi történészprofesszorral.* = Nyelvünk és Kultúránk, XXXIII/130. Szerk. POMOGÁTS Béla. (2003/6. november-december). 100-104.

- ◆ *Változatok az erdélyi román földosztásra Wass Albert és Berde Mária regényvilágában.* = Partium, XIII. (2004. tavasz). Szerk. BABOSI László et al. 41-51.
- ◆ *Változatok a Trianon utáni vallásos-gondolati lírára. Wass Albert versei első pályaszakaszában (1924-1944).* = Confessio, XXVIII/2. (2004). Szerk. TENKE Sándor et al. 53-86.
- ◆ *A versíró Wass Albert három zsengéje.* = Magyartanítás, XLV/2. (2004). Szerk. A. JÁSZÓ Anna. 8-14.
- ◆ *Wass Albert idegen nyelveken. Fordítástörténeti vázlat, külhoni visszhang.* In: *Széphalom 14. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve 2004.* Szerk. KOVÁTS Dániel. Sátorlajújhely, 2004. 149-156.
 - ◆ - -, *Széphalom 14.* = HÍRlevél. A Kazinczy Ferenc Társaság tájékoztatója. 39. (2004. december). 6.
- ◆ *Wass Albert: Tavak könyve.* In: *Széphalom 15. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve 2005.* Szerk. KOVÁTS Dániel. Sátorlajújhely, 2005. 139-148.
- ◆ *Jönnék!* = PoLíSz, 96. (2006. július-augusztus). Szerk. TURCSÁNY Péter. 43-54; www.krater.hu
- ◆ *Wass Albert: Egyedül a világ ellen című kisregénye.* = PoLíSz, 97. (2006. szeptember). Szerk. TURCSÁNY Péter. 47-51; www.krater.hu
- ◆ *Wass Albert német nyelvű elbeszélései a Pester Lloydban.* = PoLíSz, 115. (2008. június). Szerk. TURCSÁNY Péter. 18-21; www.krater.hu

◆ **Folyóirat-kutatás, szójegyzék-készítés:**

- ◆ WASS Albert: *Zsoltár és trombitász: novellák, közéleti írások és levelek 1927-1997. Örökösök: kisregény.* Pomáz: Kráter, 2003. Folyóirat-kutatás: 6-11, 70-73, 149-158, 437-438; jegyzék-összeállítás: 520-522.
- ◆ WASS Albert: *Magyar pólus.: újabban föl kutatott versek, novellák, tárcák, közéleti írások, interjúk és levelek.* Pomáz: Kráter, 2004. Folyóirat-kutatás: 12-25.
- ◆ *Töretlen hittet ember és magyar. Wass Albert élete a sajtó tükrében.* Szerk. TURCSÁNY Péter. Pomáz: Kráter, 2004. Folyóirat-kutatás: 21-22, 29, 31-33, 37, 43, 48-49, 88-91, 138-154.
- ◆ *Wass Albert emlékezetére. A kő marad...* Szerk. TURCSÁNY Péter. Pomáz: Kráter, 2004. Folyóirat-kutatás: 4; fordítás: 454.

◆ **Előadások:**

- ◆ *Wass Albert nyelvi világa.* XIII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus, Nyelvészet és anyanyelvoktatás szekció, Győr, 2003. április 14-16.; rezümé: In: *XIII. MANYE: A többnyelvű Európa: összefoglalók kötete*, szerk. BAKONYI István. Győr: Széchenyi István Egyetem, 2003. 49.; teljes előadás: In: *Stílus és anyanyelv. Tanulmányok a XII. és XIII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásaiból.* Szerk. GALGÓCZI László; VASS László. Szeged: Juhász Gyula Felsőoktatási, 2004. 257-266.
- ◆ *A Wass Albert-bibliográfia bemutatása.* Kárpátaljai Magyar Könyvtári Kollégium, Beregszász (Ukrajna), 2003. november 8.
- ◆ *A verselő Wass Albert első pályaszakasa.* A Magyar Tudomány Napja, Irodalomtudományi Szekció, Nyíregyháza, 2003. november 11.
- ◆ *Wass Albert művei idegen nyelveken: szlovák, cseh, német, angol, spanyol, román regényfordítások.* XII. (helyesen: XIV.) Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Nyíregyháza, 2004. április 4-6; rezümé: *Nyelvek és nyelvoktatás Európa és a Kárpát-*

medence régióiban: összefoglalók kötete. Szerk. CS. JÓNÁS Erzsébet. Nyíregyháza: Bessenyei György Kvk., 2004. 37-38.

- ◆ A *Wass Albert életmű-bibliográfia* bemutatása. Budapest, Magyarok Háza, 2005. január 18.
- ◆ *Die deutschen Texte von Albert Wass aus seiner siebenbürgischen Periode (1923-1944).* A Magyar Tudomány Napja, Germanisztikai Szekció, Nyíregyháza, 2007. november 13.
- ◆ *Wass Albert mezőégi világa. Papok Wass Albert írásaiban.* Wass Albert Olvasókör. Sárospatak, 2008. március 11.; www.sarospatok.hu , www.zemplentv.hu

◆ **Recenziók:**

- ◆ *Adjátok vissza a hegyeimet!: Wass Albert regényei.* = Erdélyi Napló (Nagyvárad), XI/491. (2001. február 20). 13.
- ◆ *Egy forgatásra váró forgatókönyv: [Wass Albert: Az Antikrisztus és a pásztorok].* = Erdélyi Napló (Nagyvárad), XII/35. (2002. szeptember 3). 13.; www.krater.hu
- ◆ *Elvész a nyom: Wass Albert istenkeresése.* = Erdélyi Napló (Nagyvárad), XII/38. (2002. szeptember 24). 13.; www.krater.hu
- ◆ *Wass Albert derűs-borús írói világa.* = Múzsza: Népújságmelléklet (Marosvásárhely), 559. sz. (2002. október 5). 2-3.
- ◆ *Hová tűnt az erdélyi arisztokrácia? Marosi Ildikó örökbe kapott beszélgetései [Marosi Ildikó: Örökbe hagyott beszélgetés gróf Teleki Mihállyal].* = Múzsza: Népújságmelléklet (Marosvásárhely), 561. sz. (2002. október 19). 2.
- ◆ *A vasárnapi ige mellé: Wass Albert Hagyatéka.* = Erdélyi Napló (Nagyvárad), XII/50. (2002. december 17). 13.; www.krater.hu/uj/wa/wasvh.html
- ◆ *Műsorról levett nemzeti fájdalom. Wass Albert: Tavasz szél* [társ szerző: LUKÁCSI Éva]. = PoLisz, 73. sz. (2003. október-november). Szerk. TURCSÁNY Péter. 41-45; www.krater.hu

◆ **Esszé:**

- ◆ *Mi a titka? Gondolatok a Wass Albert-díj átvételét követően.* = PoLisz, 82. Szerk. TURCSÁNY Péter, (2005. március). 65-66.

◆ **Díj:**

- ◆ *Wass Albert-díj* (Budapest, Kráter Műhely Egyesület, 2005. január 19).
 - ◆ - -, *A Wass Albert-díj átadása.* = Duna Televízió, (2005. január 20).
 - ◆ - -, *Átadták a Wass Albert-díjakat. A Kráter Műhely Kondor Katalint is kitüntette.* = Magyar Nemzet Online, (2005. január 20).
 - ◆ - -, *Wass Albert-díjak ismertetése a TV2 Napi Mozaik című műsorában.* = www.krater.hu
 - ◆ - -, *Wass Albert-díjak másodszer.* = www.krater.hu
 - ◆ (barta) [Boglárka], *Wass Albert éltetői.* = Magyar Demokrata, IX/4. (2005. január 27). 75.
 - ◆ Balázs Ildikó, *Gondolatok a Wass Albert-díj átvételét követően.* = www.krater.hu
 - ◆ Benkei Ildikó, *Wass Albert-díjak a Kráter Műhelytől.* = Magyar Rádió online, (2005. január 20).
 - ◆ Farkas Boglárka, „*Velünk van Wass Albert...*” = www.gondola.hu (2005. január 20).
 - ◆ Lengyel Anna, *Wass Albert-díjat kapott Kondor Katalin.* = Magyar Rádió online, (2005. január 20).
 - ◆ Pósa Zoltán, *Wass Albert-díj tisztes helytállásért.* = Magyar Nemzet, LXVIII/18. (2005. január 20).
- ◆ A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtárának Wass Albert-pályázatán *Wass Albert erdélyi korszakában keletkezett elbeszéléseinek tematikája,*

motívumrendszere (1924-1944) című művel „Tanulmány, esszé” kategória I. díja (2008. január 8): www.sarospatak.hu

◆ **A szerzővel készült interjú:**

- ◆ Fábrián Tibor, *Akinek Wass Albert több, mint olvasmány... Balázs Ildikó főiskolai tanár a vasasszentgotthári gazdatisztról, az erdélyi útkeresésről, az olvasói magatartásokról és az író irodalomtudományi megítéléséről.* = Erdélyi Napló, XV/17. (2005. április 26).

◆ **Hivatkozások:**

- ◆ - -, *A Wass Albert-díj átadása.* = Duna Televízió, (2005. január 20).
- ◆ - -, *Átadták a Wass Albert-díjakat. A Kráter Műhely Kondor Katalint is kitüntette.* = Magyar Nemzet Online, (2005. január 20).
- ◆ - -, *Wass Albert-díjak ismertetése a TV2 Napi Mozaik című műsorában.* = www.krater.hu
- ◆ - -, *Wass Albert-díjak másodszor.* = www.krater.hu
- ◆ (barta) [Boglárka], *Wass Albert éltetői.* = Magyar Demokrata, IX/4. (2005. január 27). 75.
- ◆ Benkei Ildikó, *Wass Albert-díjak a Kráter Műhelytől.* = Magyar Rádió online, (2005. január 20).
- ◆ Farkas Boglárka, „*Velünk van Wass Albert...*” = www.gondola.hu (2005. január 20).
- ◆ Lengyel Anna, *Wass Albert-díjat kapott Kondor Katalin.* = Magyar Rádió online, (2005. január 20).
- ◆ Pósa Zoltán, *Wass Albert-díj tisztes helytállásért.* = Magyar Nemzet, LXVIII/18. (2005. január 20).
- ◆ Bagoly Zsolt, *Trianon revíziója és Wass Albert átértékelése. Beszélgetés Raffay Ernő Trianon-kutató történésszel.* = Erdélyi Napló, XV/4. (2005. január 25); másodközlés: *Raffay Ernő: nem zárható ki Trianon revíziójának elképzelése. Beszélgetés a történészprofesszorral Trianonról és Wass Albertről.* = erdely.ma - Múltidéző, (2005. január 26).
- ◆ Makkay József, *A közöttünk élő Wass Albert.* = Erdélyi Napló, XV/6. (2005. február 8).
- ◆ Márkus Béla, *Hosszanna néked, Wass Albert? - Két dokumentumkötet margójára.* = Kortárs, 49/3. (2005). 114-128. (5 hivatkozás)
- ◆ Márkus Béla, *Két könyv Wass Albert emlékezetére.* = Irodalmi Jelen (Arad). Szerk. ORBÁN János Dénes, (2005. augusztus). www.ij.nyugatijelen.com (3 hivatkozás)
- ◆ Nagy Zsuzsanna, *A világ első Wass Albert-monográfiája. Interjú dr. Szücsné Harkó Enikővel.* = Marosvásárhelyi Rádió, 2005. május 28.
- ◆ *A Nyíregyházi Főiskola Évkönyve 2000-2004.* Szerk. SZABÓ Géza. Nyíregyházi Főiskola Bessenyei György Kvk.-ja: Nyíregyháza, 2005. (*Bibliográfia: BALÁZS Ildikó*). 118-120.
- ◆ *Pótkötet a „Bibliográfia a nyíregyházi főiskola oktatóinak kiadványaiból 2000-2003 - válogatás” című kiadványhoz.* Könyvtári Füzetek 9. Szerk. BAJNOK Lászlóné. Nyíregyháza: Bessenyei György Kvk., 2006. *Bibliográfia: BALÁZS Ildikó*: 30; hivatkozás: 13, 83.